

Міністерство освіти і науки України

Дніпропетровський національний університет
імені Олеся Гончара

ЗАТВЕРДЖУЮ

Ректор



М.В. Поляков

« 20 » 05 2017 р.

ПОГОДЖЕНО

Проректор з науково-педагогічної
роботи

С.О. Чернецький

« 20 » 05 2017 р.

ПРОГРАМА ФАХОВОГО ВСТУПНОГО ВИПРОБУВАННЯ

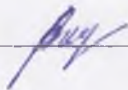
ГАЛУЗЬ ЗНАНЬ 0101 ПЕДАГОГІЧНА ОСВІТА
СПЕЦІАЛЬНІСТЬ 016 СПЕЦІАЛЬНА ОСВІТА
РІВЕНЬ ВИЩОЇ ОСВІТИ – ДРУГИЙ (МАГІСТЕРСЬКИЙ)

Схвалено Вченою Радою

факультету психології

протокол № 7 від 09.03.2017 р.

Голова Вченої ради

 доц. Д.С. Волков

м. Дніпро


2017

Програма фахових вступних випробувань для магістрів за спеціальністю
016 «Спеціальна освіта»

«12» січня 2017 р. – 10 с.


Розробники: Гладуш Віктор Антонович, доктор педагогічних наук, професор, зав. кафедри педагогіки та корекційної освіти; Коробов Євгеній Тимофійович, доцент кафедри педагогіки та корекційної освіти ДНУ ім. Олесь Гончара, кандидат педагогічних наук; Лепетченко Марина Вікторівна, доцент кафедри педагогіки та корекційної освіти ДНУ ім. Олесь Гончара, кандидат педагогічних наук; Никоненко Наталія Валеріївна, доцент кафедри педагогіки та корекційної освіти ДНУ ім. Олесь Гончара, кандидат педагогічних наук; Ніколенко Людмила Миколаївна, доцент кафедри педагогіки та корекційної освіти ДНУ ім. Олесь Гончара, кандидат педагогічних наук; Фролова Наталія Вікторівна, кандидат психологічних наук, доцент кафедри педагогічної та вікової психології.

Програма затверджена на засіданні кафедри педагогіки і корекційної освіти. Протокол від «12» січня 2017 р. № 12.

Завідувач кафедри  проф. Гладуш В.А.
«12» січня 2017 р.

Схвалено науково-методичною комісією за напрямом
підготовки/спеціальністю 016«Спеціальна освіта».

« 7 » 02 2017 р. № 2

Голова  проф. Гладуш В.А.
« 7 » 02 2017 р.

Схвалено Вченою радою факультету психології.

Протокол від « 09 » 03 2017 р. № 4

Голова Волков Д.С.

 « » 2017 р.

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Програма вступного фахового випробування розроблена для абітурієнтів, які вступають на навчання за спеціальністю 016 «Спеціальна освіта» до Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара.

Програму розроблено на базі державного стандарту з підготовки фахівців освітнього рівня «бакалавр» спеціальності 016 «Спеціальна освіта» («Корекційна освіта») та навчальних програм, затверджених Вченою радою Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара.

Мета вступного фахового випробування:

- виявлення рівня знань абітурієнтів у галузі корекційної освіти, перевірка здатності до педагогічного осмислення явища виховання, навчання і розвитку дитини в умовах спеціальної освіти;
- підготовка до практичної реалізації завдань корекційного педагога у сучасних умовах спеціальної освіти.

Завдання вступного фахового випробування:

- виявити теоретичні знання абітурієнтів, розуміння ними основних понять із різних розділів спеціальної педагогіки та психології;
- висвітлення умінь аналізувати і оцінювати корекційні педагогічні завдання, умінь застосовувати набуті знання у практиці спеціальної освіти.

Матеріали програми вступного фахового випробування подано за такими змістовими модулями:

Логопедія. Корекційна психопедагогіка. Спеціальна психологія. Педагогіка. Основи теорії і методики виховної роботи.

Програма складається із таких розділів: «Пояснювальна записка», «Перелік питань для підготовки до складання іспиту», «Вимоги до рівня підготовки з педагогіки», «Критерії оцінювання знань і вмінь», «Форма проведення екзамену. Структура екзаменаційних тестів», «Список рекомендованої літератури».

ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДЛЯ ПІДГОТОВКИ ДО СКЛАДАННЯ ФАХОВОГО ВСТУПНОГО ВИПРОБУВАННЯ

ЛОГОПЕДІЯ

Етіопатогенездислалій. Визначення та характеристика дислалії. Причини дислалії. Форми дислалії. Види дислалії. Дефекти відтворення звуків мовлення. Принципи логопедичного впливу при дислалії. Методи логопедичної корекції дислалії. Підготовчий етап. Етап формування первинних вмінь та навичок вимови звуків. Етап формування комунікативних вмінь та навичок.

Етіопатогенездизартрій. Визначення та характеристика дефекту при дизартрії. Характеристика відділів мовленнево-рухового апарату. Симптоми та

синдроми дизартрій. Клініко-фізіологічні аспекти дизартрій. Причини виникнення дизартрії. Клініко-психологічна характеристика дітей із дизартрією. Психолінгвістичні аспекти дизартрії. Класифікація дизартрій. Бульбарна дизартрія. Псевдобульбарна дизартрія. Екстрапірамідна дизартрія. Мозочкова дизартрія. Коркова дизартрія. Три ступені дизартрії. Напрями та особливості обстеження дитини з дизартрією. Мета та зміст обстеження дітей із дизартрією. Корекційна робота при дизартріях. Вироблення контролю за положенням роту. Артикуляційна гімнастика. Розвиток голосу. Корекція мовленнєвого дихання. Розвиток відчуттів артикуляційних рухів та артикуляційного праксису. Корекція звуковимови. Особливості відновлюваної роботи з дітьми з дизартрією. Стерта дизартрія. Особливості діагностики стертої дизартрії. Особливості логопедичної роботи при стертій дизартрії. Методика подолання фонетичних порушень при стертій дизартрії.

Етіопатогенез ринолалій. Визначення, поширеність та патогенез ринолалії. Етіологічні чинники виникнення природжених вад обличчя. Класифікація незрощень. Механізм мовлення у нормі та при ринолаліях. Класифікація ринолалій. Основні форми ринолалій. Характеристика мовлення дитини з ринолалією. Особливості соматичного розвитку дитини з ринолалією. Основні принципи логопедичної роботи при ринолалії. Логопедична робота у доопераційний період: підготовчий та основний періоди. Особливості логопедичної роботи після операції.

Характеристика ФФНМ. Поняття про фонетичний та фонематичний слух, сприймання. Вплив порушень фонематичного слуху на розвиток усного мовлення дитини. Ієрархія фонематичних процесів в онтогенезі. Методика логопедичного впливу при ФФНМ. Обстеження дітей із ФФНМ. Організація роботи в групах для дітей з ФФН. Корекція ФФН у дітей дошкільного віку. Корекція ФФН у дітей шкільного віку.

Етіопатогенез ЗНМ. Поняття загального недорозвинення мовлення. Причини та механізми загального недорозвинення мовлення. Клінічні групи дітей із ЗНМ. Рівні ЗНМ. Корекційна робота при ЗНМ. Методика корекційно-педагогічної роботи при загальному недорозвиненні мовлення.

КОРЕКЦІЙНА ПСИХОПЕДАГОГІКА

Загальні засади корекційної педагогіки. Предмет і завдання корекційної педагогіки, її зв'язки зі спеціальною психологією та медициною. Галузі корекційної педагогіки (сурдопедагогіка, тифлопедагогіка, логопедагогіка, корекційна психопедагогіка, ортопедагогіка). Основні поняття корекційної педагогіки. Значення курсу „Корекційна педагогіка” в системі підготовки сучасного педагога. Розуміння норми і аномалії у психофізичному розвитку особистості. Екзогенні та ендогенні причини порушень психофізичного розвитку. Загальні та специфічні закономірності розвитку, навчання і виховання аномальних дітей.

Особливості розвитку, навчання та виховання особистості при глибоких порушеннях інтелекту. Розумово відсталі діти. Поняття, ступені і форми розумової відсталості. Основні психологічні особливості розвитку та навчально-пізнавальної діяльності розумово відсталих учнів.

Диференційований та індивідуальний підхід до розумово відсталих дітей в процесі навчання. Особливості змісту освіти розумово відсталих дітей. Розумово відсталий учень в дитячому колективі. Опора на позитивні якості і переважно збережені можливості дитини в корекційно-виховному процесі. Основні психолого-педагогічні „правила” підходу до розумово відсталих дітей в умовах інклюзивного навчання.

Особливості розвитку, навчання та виховання особистості при ЗПР.

Діти з затримкою психічного розвитку. Проблема вивчення, навчання та виховання дітей із ЗПР. Типологія ЗПР (класифікація К.С. Лебединської). Особливості психічних процесів дітей із ЗПР та їх навчальної діяльності. Зміст освіти дітей із ЗПР. Індивідуальний підхід до дітей із ЗПР в умовах інклюзивного навчання.

Особливості розвитку, навчання та виховання особистості при відхиленнях емоційно-вольової сфери та соціальної поведінки (питання корекційної психопедагогіки). Діти з відхиленнями емоційно-вольової сфери та соціальної поведінки. Види порушень емоційно-вольової сфери. Адаптивна поведінка дітей та підлітків. Психічні стани учнів та їх вплив на навчальну діяльність, поведінку і формування характеру. Дитячий аутизм. Роль педагога та психолога у діагностиці, попередженні та корекції порушень емоційно-вольової сфери та соціальної поведінки. Детермінуюче та корекційно-педагогічне значення колективних форм діяльності дітей із вадами емоційно-вольового розвитку та поведінки.

Особливості розвитку, навчання та виховання особистості при порушеннях рухової сфери (питання ортопедагогіки). Діти з порушенням опорно-рухового апарату та моторного розвитку. Дитячий церебральний параліч. Врахування особливостей порушень моторної сфери у різних видах навчальної діяльності дітей, організації їх спілкування та участі у позакласній роботі. Комплексні порушення психофізичного розвитку дітей, їх види та врахування в умовах інклюзивного навчання.

СПЕЦІАЛЬНА ПСИХОЛОГІЯ

Загальні питання спеціальної психології. Предмет і завдання спеціальної психології. Методи та принципи дослідження у спеціальній психології. Поняття «дитина з порушенням психофізичного розвитку». Класифікація порушень психофізичного розвитку. Складові спеціальної психології. Дефект розвитку та його структура.

Загальні питання психології розумово відсталого дитини. Характеристика розумової відсталості. Ознаки розумової відсталості. Види розумової відсталості. Ступені розумової відсталості. Особливості психологічного розвитку розумово відсталих дошкільників та корекція його порушень. Психологічна характеристика пізнавальної діяльності розумово відсталих учнів та її корекція. Психологічна характеристика та корекція особистості розумово відсталого учня.

Психологічні особливості дітей з порушеннями аналізаторів і мовлення. Особливості психічного розвитку дітей з порушенням слуху. Причини вад слуху, їх діагностика та їх класифікація. Психологічні особливості розвитку особистості при глибоких порушеннях зору. Класифікація

осіб з порушеннями зору, її значення для корекційно – реабілітаційної практики. Психологічні особливості розвитку особистості при тяжких порушеннях мовлення. Анатоомо – фізіологічні механізми мовлення і основні закономірності його розвитку у дитини. Клініко – педагогічна та психолого – педагогічна класифікація мовленнєвих порушень. Психологічні особливості розвитку дітей із ДЦП, ЗПР, відхиленнями в емоційно – вольовій сфері та соціальній поведінці.

Психологічні особливості розвитку особистості при порушеннях рухової сфери. Діти з порушенням опорно – рухового апарату та моторного розвитку. Дитячий церебральний параліч (ДЦП), його основні прояви. Врахування особливостей порушень моторної сфери у різних видах навчальної діяльності дітей, організація їх міжособистісного спілкування.

Психологія дітей із затримкою психічного розвитку. Загальна характеристика дітей із затримкою психічного розвитку (ЗПР). Типологія ЗПР (класифікація Лебединського).

Діти з синдромом аутизму та аутичних рис. Поняття аутизму. Симптоми дитячого аутизму, що найбільш діагностуються.

Комплексні порушення психофізичного розвитку. Діти з відхиленнями емоційно – вольової сфери та соціальної поведінки. Види порушень емоційно – вольової сфери. Психопатичні форми поведінки.

ПЕДАГОГІКА

Загальні основи педагогіки. Поняття про педагогіку. Основні педагогічні категорії. Предмет і завдання педагогіки. Система педагогічних наук. Зв'язок педагогіки з іншими науками. Способи та рівні науково-педагогічного дослідження. Методи науково-педагогічних досліджень у сучасній педагогічній науці. Педагогічний експеримент. Загальні закономірності розвитку особистості. Особистість, індивідуальність та індивід. Рушійні сили процесу розвитку особистості. Середовище, виховання та спадковість. Роль спадковості у людському розвитку. Проблема успадкування спеціальних задатків, інтелектуальних та моральних якостей. Вплив середовища на процес формування особистості. Вікові кризи у розвитку особистості. Активна діяльність особистості як фактор її розвитку.

Теорія виховання. Визначення виховання. Поняття про процес виховання. Структура процесу виховання. Умови для ефективності процесу виховання. Процес виховання як система. Особливості виховного процесу. Загальні закономірності процесу виховання. Характеристика принципів виховання. Поняття про методи виховання. Класифікація методів виховання. Методи формування свідомості особистості. Методи організації діяльності. Методи стимулювання. Вибір методів виховання. Колектив як форма виховання. Учніський колектив. Розвиток дитячого колективу. Колектив і особистість. Педагогічне управління колективом.

Теорія освіти і навчання. Поняття про дидактику. Основні завдання дидактики. Поняття про зміст освіти. Фактори, що зумовлюють формування змісту освіти. Наукові вимоги до формування змісту освіти. Реалізація змісту освіти в сучасній школі. Суть процесу навчання. Процес навчання як система. Цілі процесу навчання (цільовий компонент). Стимулювання процесу навчання

(стимуляційно-мотивуючий компонент). Зміст навчального процесу (змістовий компонент). Організація навчально-пізнавальної діяльності учнів (операційно-діяльнісний компонент). Контроль і регулювання навчально-пізнавальної діяльності (контрольно-регульовальний компонент). Оцінка і самооцінка якості оволодіння виучуваним матеріалом (оцінно-результативний компонент). Система дидактичних принципів. Класифікація методів навчання. Методи організації та самоорганізації навчально-пізнавальної діяльності. Методи стимулювання і мотивації учіння. Методи контролю і самоконтролю в навчанні. Поняття про форми навчання. Урок як основна форма навчання. Типи уроків, їх структура. Нестандартні уроки. Допоміжні форми навчання. Психолого-педагогічні вимоги до перевірки та оцінки знань, умінь і навичок. Види контролю: попередній, поточний, періодичний та заключний. Методи контролю: усний, письмовий, графічний, програмний.

Школознавство. Принципи управління освітою. Структура управління освітою в Україні. Системний підхід до управління педагогічним процесом. Керівна діяльність адміністрації. Педагогічна рада школи. Функції директора школи та його заступників. Планування роботи у загальноосвітньому навчальному закладі. Атестація педагогічних кадрів.

Сучасний учитель, його діяльність і професійне зростання. Учитель, його роль і значення у навчально-виховному процесі. Функції учителя. Науково-методична робота у загальноосвітньому навчальному закладі. Підвищення фахової кваліфікації педагогів. Зміст педагогічної майстерності, шляхи її становлення та реалізації. Культура педагогічного мовлення. Майстерність педагогічного спілкування.

ОСНОВИ ТЕОРІЇ І МЕТОДИКИ ВИХОВНОЇ РОБОТИ

Основи теорії виховної роботи з дітьми, що мають порушення інтелектуального розвитку. Вчення про розвиток та виховання дитини з вадами інтелектуального розвитку. Загальні закономірності та принципи виховання дітей з вадами інтелектуального розвитку. Загальне поняття про форми корекційно-виховної діяльності з учнями, що мають вади інтелектуального розвитку. Методи корекційного виховання дітей з порушеннями інтелектуального розвитку.

Основи методики виховної роботи з дітьми, що мають порушення інтелектуального розвитку. Напрями корекційно-виховної роботи з дітьми, що мають вади інтелектуального розвитку. Дитячий колектив і корекційне творче виховання. Форми роботи вихователя з дитячим колективом у спеціальній школі. Самопідготовка і її місце у корекційно-виховній системі спеціальної школи. Педагогічна взаємодія вихователя з батьками учнів.

ВИМОГИ ДО РІВНЯ ПІДГОТОВКИ АБІТУРІЄНТІВ

Згідно із вимогами освітньо-професійної програми абітурієнти повинні знати:

- основні поняття, терміни, концепції спеціальної педагогіки;
- специфіку, завдання та методи виховання дітей з порушеннями у розвитку;

- методи науково-педагогічних досліджень у спеціальній освіті;
- рушійні сили і закономірності розвитку особистості;
- вікові та індивідуальні особливості розвитку та виховання особистості;
- сутність основних напрямів виховання особистості з порушеннями у розвитку;
- методи стимулювання учнів до активної роботи над особистим розвитком та самовдосконаленням;
- особливості ефективного застосування спеціальних методів виховання;
- форми виховної роботи з дітьми, які мають відхилення у розвитку;
- методи організації навчально-пізнавальної діяльності учнів із особливостями розвитку;
- методи навчання і особливості їх використання залежно від індивідуальних особливостей розвитку учнів;
- різноманітні форми організації навчально-виховного процесу в спеціальній школі;
- особливості організації та методичної перевірки і обліку успішності учнів у спеціальній школі;
- систему професійно важливих якостей вчителя спеціальної школи;

уміти:

- визначати індивідуальні особливості учнів і колективу, тобто використовувати діагностичні методики;
- приймати рішення, передбачати результат, поєднувати завдання виховання і розвитку особистості із урахуванням її можливостей;
- характеризувати провідні лінії у розвитку педагогічної діяльності;
- характеризувати можливості розвитку особистості у різних вікових періодах;
- самостійно аналізувати педагогічні дії;
- дотримуватись професійно-педагогічних етичних норм.

ФОРМА ПРОВЕДЕННЯ ІСПИТУ. СТРУКТУРА ЕКЗАМЕНАЦІЙНИХ ТЕСТІВ

Іспит проводиться у письмовій тестовій формі.

На виконання тесту відводиться 120 хвилин (дві астрономічні години).

Абітурієнтам пропонується виконати тестові завдання закритого типу та завдання на встановлення відповідних зв'язків.

Загальна кількість завдань на встановлення взаємозв'язків – 10, тестових питань із одним варіантом правильної відповіді – 30.

За одне правильно виконане завдання на встановлення взаємозв'язків абітурієнту нараховується 4 бали (чотири правильно встановлені зв'язки, за кожен – 1 бал).

За кожен правильну відповідь на питання закритого типу (одна правильна відповідь із чотирьох ймовірних) нараховується 2 бали.

Якщо:

- а) позначено неправильний варіант відповіді;

б) позначено два або більше варіанти відповіді у завданні закритого типу, навіть якщо поміж них є правильний;

в) неправильно встановлено логічний зв'язок;

г) не позначено жодного варіанта відповіді взагалі, завдання вважатиметься виконаним помилково. У такому випадку нараховується 0 балів.

Максимальна кількість балів за відповіді усіх завдань тесту – 100.

Кількість питань з кожної дисципліни в одному варіанті:

| № | Дисципліна | Завдання на встановлення відповідності (4б.) | Завдання на пошук правильної відповіді (2 б.) |
|---|--|--|---|
| 1 | Педагогіка | 5 | 7 |
| 2 | Корекційна психопедагогіка | 1 | 7 |
| 3 | Логопедія | 2 | 7 |
| 4 | Спеціальна психологія | 2 | 2 |
| 5 | Основи теорії і методики виховної роботи | - | 7 |
| | Разом (100 б.) | 10x4=40 (б.) | 30x2=60 (б.) |

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Основна

1. Бех І.Д. Виховання особистості. Кн. 1: Особистісно-орієнтований підхід: теоретико-технологічні засади. – К.: Либідь, 2003. – С. 3 – 6.
2. Волкова Н.П. Педагогіка: Нав. посіб. Вид. 4-те, перероб., доп. – К. : Академвидав, 2014. – 616 с. (базовий підручник).
3. Кот М.З. Теорія і методика виховної роботи у допоміжній школі. – К., 1998.
4. Липа В. А. Основы коррекционной педагогики: учеб. пособие / В. А. Липа. – Донецк, 2002. – 327 с.
5. Основы специальной психологии. /Под ред.. Кузнецовой Л.В., - М., Академия, 2002. – 425с.
6. Педагогіка: Навч. посібник /В.М.Галузяк, М.І.Сметанський, В.І.Шахов. – Вінниця: ДП «Державна картографічна фабрика», 2006. – 400с.
7. Пехота О.М., Старєва А.М. Особистісно орієнтоване навчання: підготовка вчителя: Монографія. – 2-ге вид. доп. та перероб. – Миколаїв: Іліон, 2007. – 272с.
8. Психологія розумово відсталої дитини: підруч. / В.М. Синьов, М.П. Матвеева, О.П. Хохліна. – К.: Знання, 2008. – 359 с.
9. Селевко Г. К. Современные образовательные технологии: Учеб. пособие. – М.: Нар. образование, 1998. – 256 с.
10. Синьов В. М. Корекційна психопедагогіка. Олігофренопедагогіка: в 2 ч. / В. М. Синьов. – К.: НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2007. – Ч.1. – 241 с., – Ч.2. – 223 с.

11. Сорокин В.М. Специальная психология: учебное пособие. - СПб.: Питер, 2003.- 304 с.
12. Специальная педагогика. / Под.ред. Н. М. Назаровой. - М., 2001.

Додаткова

1. Амонашвили Ш.А. Психологические основы педагогики сотрудничества. - К.: Освіта, 1991. - 110 с.
2. Бех І.Д. Особистісно зорієнтоване виховання: Науково-метод. посібник. - К.: ІЗМН, 1998. - 204 с.
3. Освітні технології: Навч. - метод. посіб. /О.М. Пехота, А.З.Кіктенко, О.М. Любарська та ін.; За заг. ред. О.М. Пєхоти. - К.: А.С.К., 2001. - 256 с.
4. Ротенберг В.С., Бондаренко С.М. Мозг. Обучение. Здоровье: Кн.для учителя. - М.: Просвещение, 1989. - 239 с.: ил.
5. Семиченко В.А. Психология педагогической деятельности: Навчальний посібник. - К.: Вища школа, 2004. - 335 с.
6. Хуторской А.В. Методика личностно-ориентированного обучения. Как обучать всех по-разному?: Пособие для учителя. - М.: ВЛАДОС-ПРЕСС, 2005. - 383 с.

Інформаційні ресурси

1. Електронна бібліотека НПУ імені М.П. Драгоманова -www.npu.edu.ua (elib@npu.edu.ua)
2. Закон України «Про освіту» [Електронний ресурс] / Режим доступу: URL: <http://www.mon.gov.ua/main.php?query=laws/education/prof> - Загол. з екрана.
3. Концептуальні засади розвитку педагогічної освіти України та її інтеграції в європейський освітній простір [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://www.mon.gov.ua/main.php?query=laws/education/prof-tech/6/0001>.
4. Національна доктрина розвитку освіти в Україні. [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://osvita.in.ua/index.php?option>. Загол. з екрана.

Завідувач кафедри педагогіки та
корекційної освіти



проф. В.А. Гладуш